

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa, dnia 6 listopada 2008 r.

DNAP-0700-36/08/GL
dotyczy: BPS/DSK-043-970/08
BM-1-0700-506/08

GABINET MARSZAŁKA SENATU
wpłynęło dn. 7.11.08.
nr 6471 podpis. Borusewicz

Pan
Bogdan Borusewicz
Marszałek Senatu RP

Henryk Woźniak

W odpowiedzi na oświadczenie Senatora Rzeczypospolitej Polskiej Pana Henryka Woźniaka w sprawie wyników egzaminów na aplikacje prawnicze w 2008 r., uprzejmie przedstawiam, co następuje.

Minister Sprawiedliwości podziela opinię Pana Senatora, że odpowiedni poziom kształcenia przyszłych aplikantów wymaga weryfikacji wiedzy kandydatów na aplikantów poprzez egzamin o takiej skali trudności, aby z jednej strony pozwolił on wybrać najlepszych kandydatów do zawodu, a z drugiej strony korespondował z poziomem wiedzy, jakiej należałoby oczekiwać od absolwentów studiów prawniczych. Przedstawiona w oświadczeniu teza, że „nikomu w Rzeczypospolitej nie można zamykać dostępu do wykonywania zawodu” nie może być jednak rozumiana jako obowiązek przyjęcia nieokreślonej liczby aplikantów, bez względu na poziom posiadanej przez te osoby wiedzy prawniczej. Celem aplikacji adwokackiej, radcowskiej i notarialnej jest bowiem przygotowanie do świadczenia społeczeństwu pomocy prawnej, przy czym powyższe zawody prawnicze traktowane są jako zawody zaufania publicznego. Aplikanci – już po 6 miesiącach – są uprawnieni do zastępowania adwokata lub radcy prawnego m.in. przed sądami rejonowymi, zaś po roku i sześciu miesiącach – także przed innymi sądami, z wyjątkiem Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu. Nadanie takich szerokich

uprawnień aplikantom już wkrótce po rozpoczęciu aplikacji powoduje, że z punktu widzenia ochrony praw i interesów osób, korzystających z pomocy prawnej, aplikanci, już rozpoczynając aplikację, powinni znać prawo w odpowiednim stopniu.

Nie można zgodzić się w przedstawioną w oświadczeniu tezę, że skala trudności tegorocznych testów oraz jego zakres tematyczny „w istotny sposób wykraczały poza zakres wiedzy wymaganej od osoby, która dopiero aplikuje do wykonywania w przyszłości zawodu”. Zakres przedmiotowy egzaminów na aplikację wynika bowiem wprost z przepisów ustaw: Prawo o adwokaturze, o radcach prawnych oraz Prawo o notariacie, gdzie enumeratywnie wyliczono gałęzie prawa, które podlegają sprawdzeniu na egzaminie konkursowym. Funkcjonujący na polskich uczelniach prawniczych w ramach tzw. „Procesu Bolońskiego” Europejski System Transferu Punktów (ECTS) powoduje, że sam student wybiera ofertę edukacyjną, z zastrzeżeniem obowiązku zgromadzenia minimalnej liczby punktów ECTS. Niezależnie od przedmiotów obligatoryjnych, studenci dokonują wyboru spośród przedmiotów kluczowych (z których każdy ma przypisaną odpowiednią liczbę punktów) oraz fakultetów, profilując w ten sposób program swoich studiów. Z powyższego wynika, że dobór przedmiotów, które w toku studiów prawniczych są przedmiotem nauki wynika z wyborów, dokonywanych przez samych studentów. Studenci, znając zakres sprawdzenia wiedzy na egzaminie konkursowym na poszczególne aplikacje, powinni dokonywać zatem wyborów przedmiotów swoich studiów w taki sposób, aby pokrywały się z zakresem testu. Programy studiów prawniczych i szeroka oferta zajęć taki dobór umożliwiają.

Co do propozycji zmian w ustawach samorządowych, polegających na obniżeniu wymaganej liczby punktów uzyskanych na egzaminie na aplikację w 2008 r. (np. o 40 punktów) i uzależnieniu zakwalifikowania danego kandydata od przedstawienia przez niego patrona, który wyrazi pisemną zgodę na pełnienie tej funkcji, informuję, że możliwość obniżenia progu punktowego w roku bieżącym

została poddana analizie – przede wszystkim w kontekście zgodności z Konstytucją RP. W ocenie Biura Spraw Konstytucyjnych Prokuratury Krajowej, takie rozwiązanie byłoby niezgodne z Konstytucją, naruszałoby bowiem zakaz retroaktywności. Przywołać w tym zakresie należy wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 stycznia 2007 r. w sprawie U 5/06 dotyczącej tzw. amnestii maturalnej. W wyroku tym Trybunał stwierdził, że każde naruszenie zakazu retroaktywności godzi w zasadę zaufania obywateli do prawa, mającą swe unormowanie w art. 2 Konstytucji, dlatego też nie wystarcza przekonanie o celowości czy potrzebie retroaktywności, konieczne jest wykazanie racji konstytucyjnych przemawiających za takim rozwiązaniem i równoważącym jego skutki.

Ponadto, nawet w przypadku uchwalenia powyższej zmiany, w przyszłości mogłyby się pojawiać oczekiwania ze strony kandydatów, że w razie niekorzystnego wyniku procentowego egzaminów, ustawodawca posłuży się podobnym instrumentem prawnym.

Jednak oceny egzaminów na aplikacje prawnicze w 2008 r. nie należy dokonywać poprzez odniesienie odsetka osób, które go zdały do liczby osób kandydujących (skoro kandydowała niezwykle duża liczba osób), ale poprzez przytoczenie liczb bezwzględnych osób, które zdały.

W szczególności w roku bieżącym egzamin na aplikacje prawnicze zdało łącznie 1 790 osób, w tym 414 osób na aplikację adwokacką, 932 osoby na aplikację radcowską, 302 osoby na aplikację notarialną. Porównując te wyniki do liczby aplikantów przyjmowanych w okresie, kiedy nabór na aplikacje prawnicze prowadzony był przez samorządy zawodowe, stwierdzić można, że ich liczba w bieżącym roku jest znacznie wyższa. Przykładowo, w latach 2000 – 2004 na aplikację adwokacką dostawało się rocznie średnio 290 osób, na aplikację radcowską – 760, natomiast na aplikację notarialną w latach 2001 – 2004 przyjmowanych było rocznie średnio 41 osób.

Nie można również uzależnić zakwalifikowania danego kandydata od przedstawienia przez niego patrona, który wyrazi pisemną zgodę na pełnienie tej funkcji. Powyższa zmiana zamiast pomóc, mogłaby uniemożliwić części osób odbycie aplikacji z powodu trudności ze znalezieniem patrona, nie wszyscy bowiem adwokaci, radcy prawni i notariusze są zainteresowani przyjęciem na siebie dodatkowych obowiązków, jak i zwiększeniem liczby członków danego samorządu.

Dostrzegając jednak konieczność zmian obowiązujących regulacji w zakresie naboru na aplikacje, w Ministerstwie Sprawiedliwości opracowany został projekt zmiany ustawy – Prawo o adwokaturze, ustawy o radcach prawnych i ustawy - Prawo o notariacie, także w zakresie egzaminów konkursowych, co do którego w chwili obecnej trwają prace w powołanej w tym celu podkomisji w Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka.

Projekt przewiduje między innymi obniżenie progu minimalnej liczby punktów warunkującej zdanie egzaminu, z 76% do 66%, przy jednoczesnym obniżeniu ilości pytań testowych z 250 na 150. Pozytywny wynik otrzyma zatem kandydat, który uzyska z testu co najmniej 100 punktów. Nowelizacja wprowadzi ponadto wymóg publikowania - po zatwierdzeniu przez Ministra Sprawiedliwości - wykazu tytułów aktów prawnych, które mogą stanowić podstawę pytań testowych. Taka regulacja nie tylko ułatwi kandydatom przygotowanie się do egzaminu, ale pozwoli także na legalną kontrolę przez Ministra Sprawiedliwości zakresu testu. W trosce o wyższą jakość i lepszy dobór pytań testowych, zwiększona zostanie również liczba członków zespołu układającego pytania na egzamin: przy obniżeniu ilości pytań testowych do 150, skład zespołu liczył będzie 9 członków (zamiast obecnych 5).

Znowelizowane przepisy mają obowiązywać do czasu wejścia w życie zupełnie nowej regulacji – ustawy o państwowych egzaminach prawniczych, której projekt we wrześniu został skierowany do konsultacji społecznych. W projekcie zakłada się wprowadzenie dwóch powszechnych, równoważnych dróg dochodzenia do prawniczych zawodów zaufania publicznego. Obok funkcjonującej dotychczas

drogi aplikacyjnej, powstanie możliwość świadczenia pomocy prawnej po zdaniu egzaminu I stopnia, jako doradca prawny. Absolwenci prawa, którzy zdadzą państwowy egzamin I stopnia, będą uprawnieni do świadczenia podstawowych czynności prawniczych, w tym do zastępstwa przed sądami powszechnymi w sprawach należących do właściwości sądów rejonowych, z wyłączeniem spraw z zakresu prawa karnego, rodzinnego i opiekuńczego.

Planuje się, że 4 - letni okres świadczenia pomocy prawnej przez doradców prawnych uprawniał będzie do przystąpienia do egzaminu II stopnia, którego zdanie pozwoli na ubieganie się o wpis na listę adwokatów lub radców prawnych, albo do powołania na stanowisko asesora notarialnego.

Ponadto informuję, że osoby, które nie zdały w tym roku egzaminu na aplikację, będą mogły przystąpić do egzaminu na prawniczą aplikację ogólną, której ukończenie będzie następnie uprawniało do ubiegania się o przyjęcie na aplikację sądową lub prokuratorską. Do przeprowadzenia tego egzaminu konieczne jest jednak szybkie uchwalenie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury.

Z pozdrowieniami

z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

Jacek Czaja
PÓDSEKRETARZ STANU